

[LES DADES]

2. INTERVENCIONS ESCRITES

ALGUNES DADES SOBRE EL CONEIXEMENT I LA TRANSMISSIÓ DEL CATALÀ A LES ILLES BALEARS

J. Albert VILLAVERDE

Les dades que oferim en els nou gràfics que acompanyen aquest document procedeixen de diversos treballs elaborats entre els anys 1985 i 1998. Les metodologies (i les definicions dels conceptes) aplicades en cada cas no són completament coincidents, per la qual cosa resulta arriscat pretendre interpretar com a evolució cronològica variacions que segurament poden explicar-se per factors metodològics. Per aquest motiu, només podem limitar-nos a comentar els aspectes que, a la vista de les dades, resulten més clars i, en tot cas, assenyalar qualque tendència.

El gràfic 1 mostra el grau de coneixement del català entre la població insular. Segons totes les fonts (llevat de Cens 1991) el percentatge de persones capaces de parlar català és superior al 70%. (En el cas de Cens 1991, els resultats varen resultar esbiaixats pel fet d'emprar el nom *català* en la formulació de la pregunta sobre coneixements lingüístics.)

Els gràfics 2 i 3 mostren el caràcter bàsicament autòcton de la població que parla català i el caràcter al·lòcton de la població que no el parla.¹ Així mateix,

---

1. Segons un estudi recent de Xavier Móra (*Apunts sobre població, immigració i educació a les Illes Balears*. Palma: Obra Cultural Balear, 2001), entre els anys 1991 i 1998 l'augment de la pobla-

s'observa que una part de la població forastera ha adquirit l'habilitat de parlar català. En les dades del CIS (gràfic 3) no es va tenir en compte si les persones de fora procedien d'altres indrets de parla catalana (cosa que explica que el percentatge de persones no nascudes a Balears que parlen català sigui més alt).

El gràfic 4 reflecteix l'evolució generacional de la llengua: en cada parell de columnes, la primera reflecteix la llengua de l'àmbit familiar o la llengua que els pares parlaven a la persona enquestada, i la segona, la llengua principal d'aquesta. En general, s'observa una tendència al manteniment de la llengua adquirida en l'àmbit familiar com a llengua principal de l'individu, amb un lleuger guany per al grup L1cat (més important segons UIB 1991). Destaca l'augment considerable de persones que s'atribueixen una doble adscripció lingüística a costa del grup L1cat, segons CIS 1998, un fet que suposa un canvi respecte del caràcter ben perfilat dels grups lingüístics que anys enrere presentava la societat balear (cf. Argente/Bibiloni 1997; 12).

Els gràfics 5-9 mostren el grau de manteniment de la llengua en el trànsit intergeneracional. S'observa, en general, una pèrdua del contingent catalanoparlant, que a Mallorca arriba a ser de gairebé 8 punts entre padrins i néts, segons CIM 1986 (gràfic 5),² i de més de 8 punts entre pares i fills segons Melià 1991 (gràfic 6). La clau d'aquesta pèrdua deu haver d'atribuir-se als matrimonis mixtos (com es veu en el mateix gràfic 6, la pèrdua que s'observa entre pares i fills és el resultat de l'abandó previ entre els membres del matrimoni). Sobre aquesta qüestió, vegeu Melià (1997).

Segons l'estudi UIB 1991 (gràfic 7), el percentatge de persones del grup L1cat és superior al nombre de persones que varen rebre el català de llurs pares. També és notador l'augment de bilingües en detriment del grup L1esp. Tanmateix, el comportament lingüístic dels enquestats amb el cònjuge i amb els fills suposa una minva de més de 6 punts respecte de la llengua primera d'aquells. Novament els matrimonis mixtos poden oferir una explicació d'aquest fet.

En el cas de CIS 1993 i CIS 1998 (gràfics 8 i 9), les dades s'han de considerar amb prevenció, ja que han estat sotmeses a filtratges que, havent reduït la mostra, en comprometen la fiabilitat. En tot cas, es pot comentar l'augment de persones que fan servir indistintament català o castellà en adreçar-se als fills, fet que concorda amb l'augment del nombre de persones que s'atribueixen doble adscripció lingüística segons CIS 1998 (*vid.* gràfic 4).

---

ció de les Balears va ser de més de 87.300 persones, de les quals prop de 24.000 procedien de l'Estat espanyol i més de 24.200 eren estrangers procedents d'altres estats. L'any 1998 la població nascuda fora de Balears constituïa devers el 36% del total. A partir de 1998 s'observa una tendència a l'alça en l'arribada d'estrangers: entre els anys 1998 i 2000, el nombre d'estrangers ha augmentat en més de 24.500 persones. Aquesta arribada massiva de persones majoritàriament al·loglotes provoca una profunda transformació demolingüística de la societat illenca.

2. L'alt percentatge d'enquestats L1cat s'explica pel criteri d'adscripció a cada grup lingüístic aplicat en aquest estudi: hom va considerar L1cat els enquestats que responien el qüestionari en català.

Identificació i característiques de les fonts

Cens 1986

Dades procedents de Siguan (1990).

Padró 1986

Dades procedents de Reixach (1997).

CIM 1986

Dades procedents de CIM-UIB (1986).

Univers: població de Mallorca de 18 anys o més.

Mostra: 1.111 individus (1.052 entrevistes vàlides).

Error màxim: 3% (nivell de confiança del 95%).

Data enquesta: novembre 1985-juny 1986.

Observacions: (1) adscripció dels individus a cada grup lingüístic segons la llengua emprada per respondre l'enquesta; (2) alguns resultats són d'elaboració pròpia.

Cens 1991

Dades procedents de Siguan (1999) i de Reixach (1997).

UIB 1991

Dades procedents d'Argente i Bibiloni (1998).

Univers: població de 18 anys o més de Catalunya, València i les Illes Balears.

Mostra: 575 individus (Illes Balears).

Error màxim: no consta.

Data enquesta: 1991.

Observacions: (1) adscripció dels individus a cada grup lingüístic segons la llengua declarada com a principal per aquests i la llengua emprada per respondre; (2) alguns resultats són d'elaboració pròpia.

Melià 1991

Dades procedents de Melià (1997).

Univers: estudiants d'ensenyament mitjà de Mallorca.

Mostra: 936 individus.

Error màxim: 3,03% (nivell de confiança del 95,5%).

Data enquesta: abril-juny 1991.

Observacions: adscripció dels individus a cada grup lingüístic segons la llengua principal declarada per aquests.

CIS 1993

Dades procedents de Siguan (1994) i de CIS (1993)

Univers: població de 18 anys o més de Catalunya, les Balears, el País Valencià, Galícia, Navarra i el País Basc.

Mostra: 473 individus (Balears).

Error màxim: $\pm 4,59$ (nivell de confiança 95,5%). Alguns resultats corresponen a subconjunts d'individus de la mostra, cosa que fa augmentar el marge d'error.

Data enquesta: abril 1993.

Observacions: (1) adscripció dels individus a cada grup lingüístic segons la llengua declarada com a principal; (2) alguns resultats són d'elaboració pròpia.

CIS 1998

Dades procedents de Siguan (1999) i de CIS (1998)

Univers: població de 18 anys o més de Catalunya, les Balears, el País Valencià, Galícia, Navarra i el País Basc.

Mostra: 473 individus (Balears).

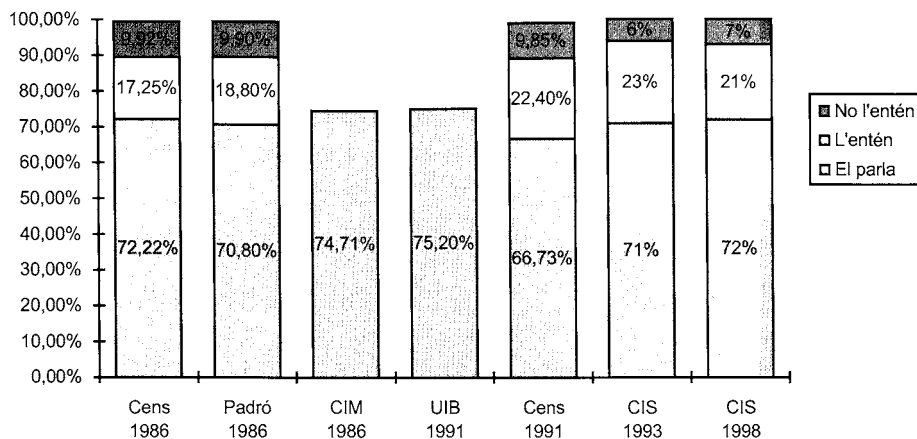
Error màxim: $\pm 4,60$ (nivell de confiança: 95,5%). Alguns resultats corresponen a subconjunts d'individus de la mostra, cosa que fa augmentar el marge d'error.

Data enquesta: octubre 1993.

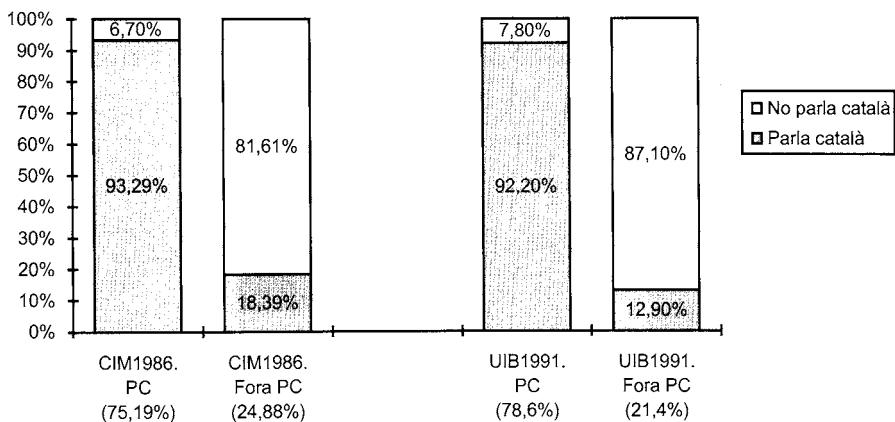
Observacions: (1) adscripció dels individus a cada grup lingüístic segons la llengua declarada com a principal; (2) alguns resultats són d'elaboració pròpia.

BIBLIOGRAFIA

- ARGENTE, J.; G. Bibiloni (1998): «Una enquesta sociolingüística als Països Catalans», dins *Actes de la Cinquena Trobada de Sociolingüistes Catalans*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.
- CIS (1993): *Estudio 2052*. Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas.
- CIS (1998): *Estudio 2300. Uso de lenguas en comunidades bilingües: Baleares (Islas)*. Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas.
- MELIÀ, J. (1997): *La llengua dels joves*. Palma: Universitat de les Illes Balears.
- SIGUAN, M. (1990): *Las minorías lingüísticas en la CEE*. Comissió Europea.
- SIGUAN, M. (1994): *Conocimiento y uso de las lenguas en España*. Madrid: CIS.
- SIGUAN, M. (1999): *Conocimiento y uso de las lenguas*. Madrid: CIS.
- REIXACH, M. (1997): *El coneixement del català. Anàlisi de les dades del cens lingüístic de 1991 de Catalunya, les Illes Balears i el País Valencià*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.
- UIB-CIM (1986): *Enquesta sociolingüística sobre la població de Mallorca*. Còpia reprogràfica.

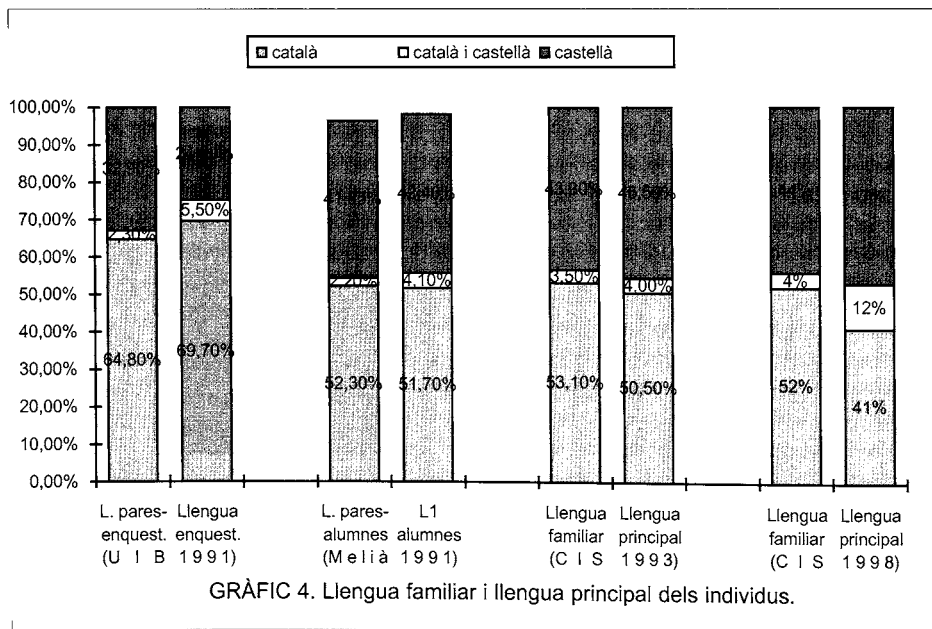
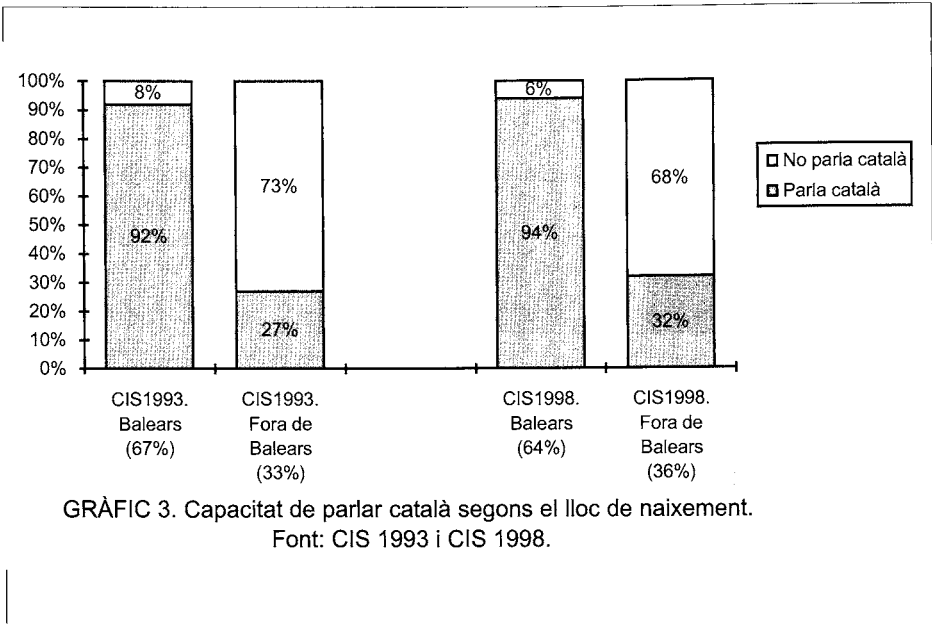

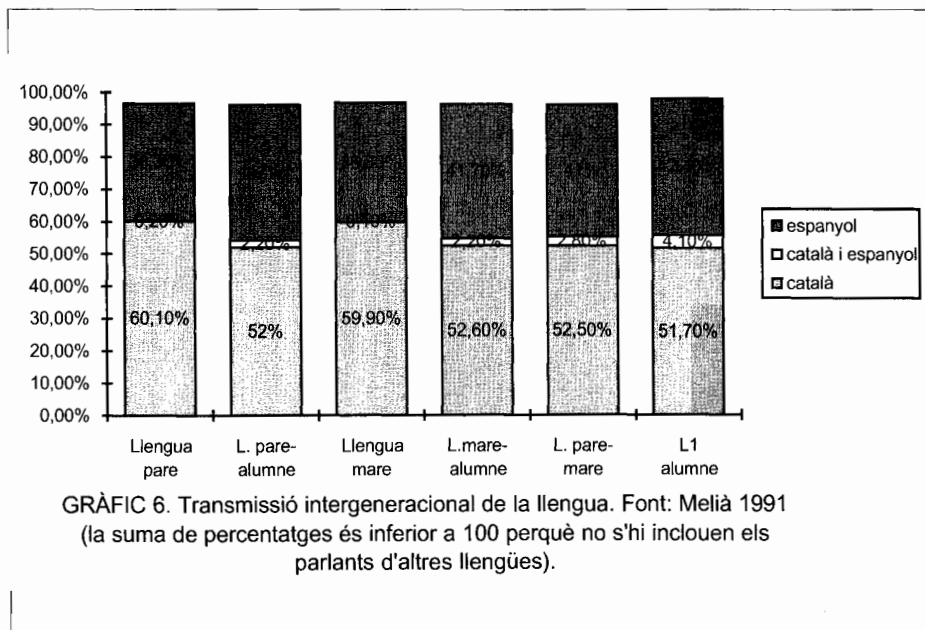
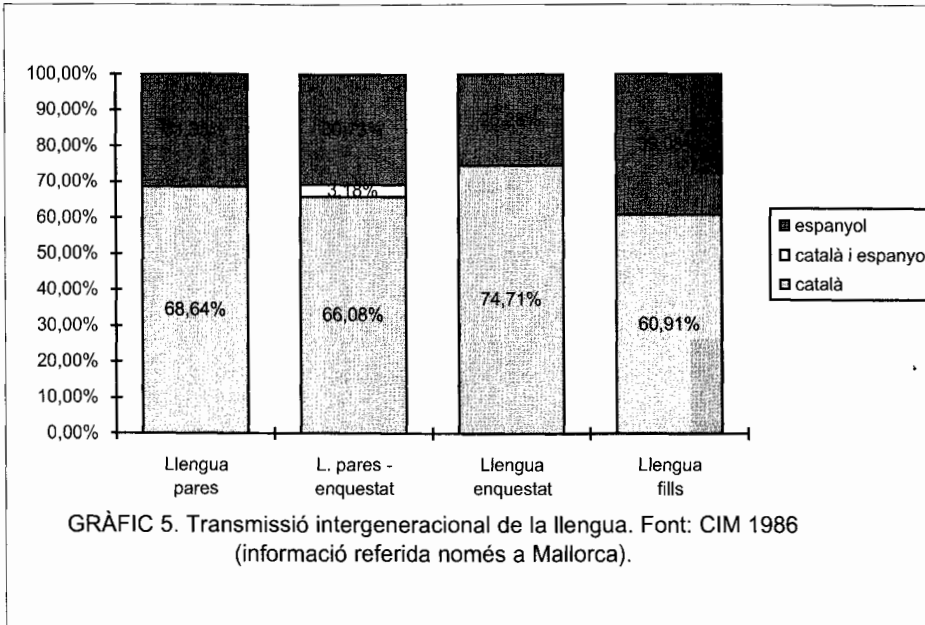
GRÀFIC 1. Coneixement del català. (CIM 1986 només es refereix a Mallorca.)

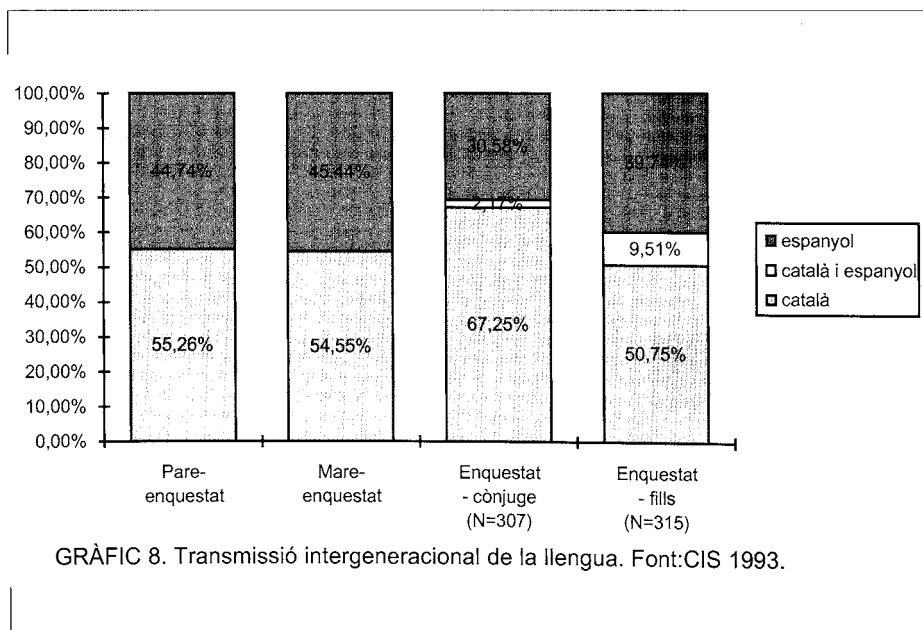
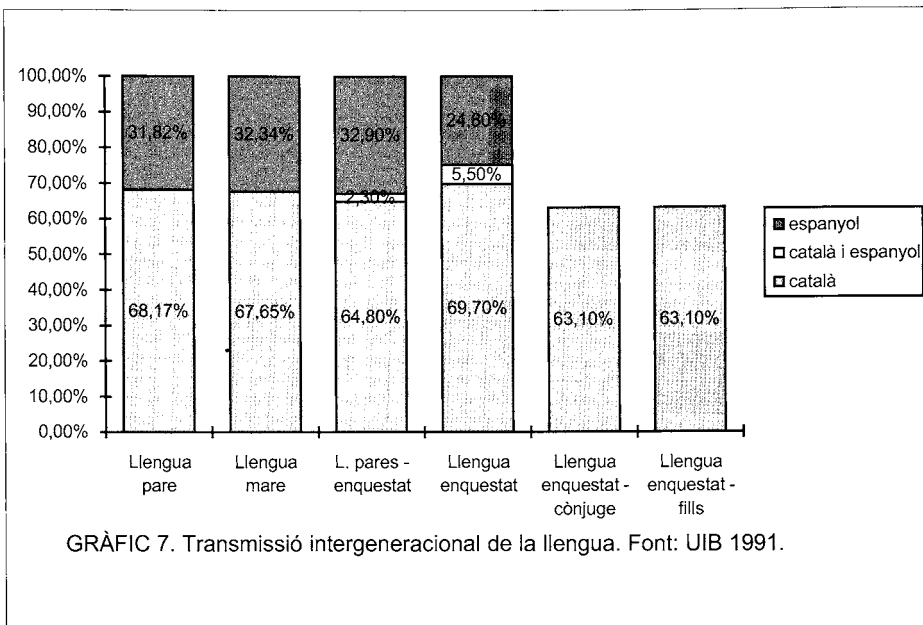

GRÀFIC 2. Capacitat de parlar català segons el lloc de naixement.

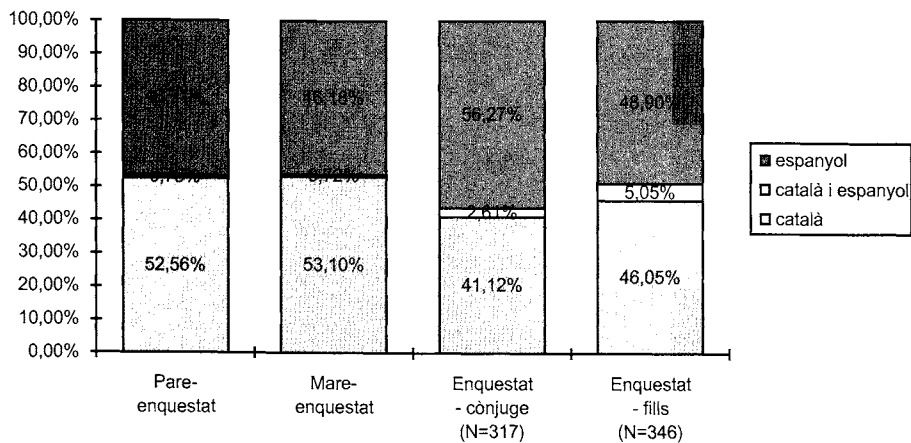
Font: CIM 1986 (dades referides només a Mallorca) i UIB 1991.

GRÀFIC 9. Transmissió intergeneracional de la llengua. Font: CIS 1998.